

ԼՍԱՐԱՆ ԿԵՆՅԱՂՕԳՈՒՏ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

ԴԱՍ ԺԷ.

(Շարայարութիւն եւ վերջ.)

Երիքովէն քիչ մը հետո՝ Գայի անունով քաղաք մըն ալ կար բաւական ամուր ու զօրաւոր: Յետու մարդ զրկեց որ այն քաղաքն ալ լրտեսեն: Դարձան պատմեցին մարդիկն որ Գային երիքովի չափ ամուր չէ. ուստի բոլոր ժողովուրդով կամ զօրքով վրան երթալը չարժէր, 2 կամ 3 հազար վրան յուղարկելը բաւական է: Յետու հրամայեց, 3 հազար հոգի գնացին Գայիի վրայ. բնակիչները յանկարծ դուրս ելան քաղաքէն, վազեցին Իսրայէլացոց դէմ, ետ դարձուցին հալածեցին զանոնք, մէջերնէն ալ 36 հոգի մեռուցին: Ժողովուրդը այս որ տեսաւ՝ սաստիկ թուլութեան ու յուսահատութեան մէջ ընկաւ. Յետու ալ վրայի հագուստը պատռեց, ընկաւ տապանակին առջեւը առաւօտէն մինչեւ իրիկուն. հետոն ալ Իսրայէլացի ծերերը՝ գլուխնին հող ու փոշի ցանած. վասն զի այն ձախորդութենէն հասկըցան որ Աստուած բարկացեր է իրենց վրայ: «Աղաչեմ գրեզ, Տէր Աստուած, ըսաւ Յետու, միթէ անոր համար Յորդանանէն անցուցի ես քու ժողովուրդդ որ զան այս երկրիս մէջ ջարդուին ու կոտորուին: Յիս Տէր. մէկ մը որ այսպէս Իսրայէլ իւր թշնամիներուն առջեւը խայտառակ եղաւ, ես ինչ պիտի ընեմ թէ որ բոլոր Քանանացիները սիրտ առնուն զան զմեզ պատեն պաշարեն ու ամէնքս թրէ անցընեն. եւ դու քու մեծ ու ահաւոր անուանդ փառքը ինչպէս պիտի պաշտպանես: Եւ զինչ արասցես զանուն քո մեծ »:

Չայն եկաւ տապանակէն, կամ թէ հրեշ-

տակ երեւցաւ Յետուայ ու ըսաւ թէ «Ո՛տք ել. դուն ինչ յանցանք ունիս որ երեսի վրայ ընկած կեցեր ես. մեղաց տէր եղաւ այդ ժողովուրդը, վասն զի երիքովի նգովեալ կողոպուտէն բան գողցան ու պահեցին. եւ քանի որ այդ մեղքի մէջն են՝ ամենեւին կարող պիտի չլինին իրենց թշնամիներուն առջեւը դիմանալու: Վաղը առաւօտ բոլոր ժողովուրդը մէկ տեղ ժողովէ՝ ցեղ ցեղ կանգնեցուր, ու վիճակ ձգէ, որոն որ հանդիպցընեմ վիճակը՝ այն մարդը պէտք է տնով տեղովը ջրնջուի, որպէս զի նորա տուած զայթակղութիւնն ու չար օրինակը վերցուի ժողովրդեան մէջէն »:

Եկաւ Յետու առաւօտանց կանուխ, բոլոր ժողովուրդը կանչեց ժողովեց, ցեղերուն վրայ վիճակ ձգեց, Յուդայի ցեղին ընկաւ. Յուդայի ցեղին տոհմերուն վրայ ձգեց, Չարայի տոհմին ընկաւ. Չարայի տոհմին տներուն վրայ ձգեց, Չամբրիին տանն ընկաւ. Չամբրիի տանը Էրիկմարդոց վրայ ձգեց վիճակը, եւ անոր Աքար անունով թոռանը ելաւ: Յետու դարձաւ ըսաւ Աքարայ թէ «Որդեակ իմ, եկուր խոնարհէ Աստուծոյ առջեւն ու խոստովանէ քու մեղքդ, ըսէ տեսնեմ ինչ ըրիր, մի գուցէ բան մը պահես ինձմէ »: Պատասխան տուաւ Աքար թէ «Յիրաւի մեղաց տէր եմ ես Աստուծոյ առջեւը. երիքով քաղաքը կործանած ատեննիս գեղեցիկ բանած զինուորական վերարկու մը տեսայ, հետոն ալ 200 երկղրամեան արծաթ ստակ, եւ մէկ հատ մը 50 սիկլ արծող թափծու ոսկիէ լեզու կամ ինչ-

*

պէս որ ուրիշները կհասկընան՝ ոսկիի կտոր մը, չղիմացայ, առի պահեցի ասոնք, եւ ահա վրանիս (*չասքրիս*) մէջ հողուն տակը ծածկեր եմ»: Մարդ զրկեց Յեսու, հանեցին բերին այն բաները, տապանակին ու Յեսուայ եւ ծերերուն առջեւը դրին:

Այն ատեն առաւ Յեսու Աքարը, հետն ալ նորա մանչ ու աղջիկ զաւակները, որ կերելի թէ իրենց հօրը գողակից ու գործակից էին, — նմանապէս նորա անասունները, վրանները եւ ամէն ունեցած բաները, եւ տարաւ ձորի մը մէջ. «Որովհետեւ դուն պատճառ եղար, ըսաւ, Աստուծոյ ժողովրդեանը ջարդուելուն, արժանապէս պէտք է որ դուն ալ տնով տեղովդ ջարդուիս»: Հրամայեց ժողովրդեան, նոքա ալ վրան թափեցան քարկոծեցին Աքարն ու ընտանիքը, եւ մարմիննին այրեցին. յետոյ քար դիզեցին ու հնազին լեռ մը ձեւացուցին անոնց վրայ. ձորին անունն ալ մնաց *ձոր Ափուրայ*, որպէս զի խրատ եւ յիշատակ լինի ետքէն եկողներուն որ օրինաւոր եւ աստուածադիր ծնողքէ վախճան, Աստուծոյ տրուած խօսքը՝ խոստմունքը՝ չարհամարհեն, եւ զիտնան որ երբեմն Աստուած մէկ մարդու մեծ մեղքին ու յանցանքին համար ոչ միայն զինքը կը պատժէ, հապա նաեւ անոր մեղսակից ընտանիքը, եւ գուցէ նաեւ այն առիթով բոլոր ժողովուրդը: — Աքարին պատմութեանը մէջ երկու բան կայ մասնաւորապէս դիտելու. մէկը այս՝ թէ վիճակն ինչ էր ու ինչ կերպով կձգէին Իսրայելացիք. երկրորդն ալ այս է թէ Աքարին տրուած պատիժը արդեօք չափազանց էր: —

Վիճակ ձգելը եւ անով ընտրութիւն կամ որոշմունք մը ընելը խիստ հին սովորութիւն է, եւ կտեսնեմք որ Աստուածաշնչին մէջ Աստուած շատ անգամ վիճակով ընտրութիւններ ընել տուած է: Օրինակի համար,

Աւետեաց երկրին Իսրայելացւոց մէջ բաժնուիլը ապսպրեց որ վիճակով ընեն. նմանապէս քահանայից ու ղեւտացւոց քաղաքներ որոշուիլը. այս Աքարին յանցաւորութեան իմացուիլը. յետոյ Դաւիթ մարգարէին ժամանակը քահանայից ինչ կարգով տաճարին մէջ ծառայելիքը. պատերազմէն ետեւ աւարին կամ կողոպուտին զինուորաց մէջ բաժնուիլը, եւ այլն: Նմանապէս նոր Կտակարանին մէջ կը տեսնեմք որ զինուորները վիճակով որոշեցին թէ Քրիստոսի Տեառն մերոյ անկար պատմութեանը ո՞վ առնու, ինչպէս որ սաղմոսին մէջ արդէն գուշակուած էր. առաքեալներն ալ Յուդայի մահուանէն ետեւ նորա տեղը առաքեալ մը ղեւելու համար առաջ երկու հոգի որոշեցին, ու յետոյ վիճակով նոցա մէջէն մէկն ընտրեցին՝ որ Մատթիա առաքեալն եղաւ: Ըսել է թէ վիճակ ձգելով ընտրութիւն կամ որոշմունք մը ընելը Աստուծոյ օրինացը հակառակ կամ արգիլած բան մը չէ: Սակայն այս ալ յայտնի է որ վիճակով եղած ընտրութեան ամէն ժամանակ եւ ամէն բանի մէջ հաւատալը վտանգաւոր եւ զգուշալի է. վասն զի տակէն շատ անգամ զԱստուած փորձել կելնէ, եւ շատ մը աւելորդապաշտական գուշակութիւններ կհանուին որ չեն կրնար հաճոյ լինել Աստուծոյ, մանաւանդ երբոր գէշ մտքով կամ չարութեան մը համար ձգուի վիճակը: Օրինակի համար, եսթերայ ժամանակը Համան Հրեաները ջարդել ուզեց՝ վիճակ ձգելով նոցա վրայ: Նաբուքոդոնոսոր Երուսաղեմի վրայ երթամ առաջ՝ թէ Հռաբովթ-Մովաբ քաղաքին վրայ ըսելով՝ վիճակ ձգեց. Յովնան մարգարէին հետ նաւուն մէջ եղողները՝ ուզելով իմանալ թէ որո՞յ մեղքին համար է իրենց այնպիսի սոսկալի փոթորիկի հանդիպիլը, վիճակ ձգեցին իրարու վրայ. եւ թէպէտ Աստուած կամեցաւ վիճակը Յովնանին հանդիպցընել, բայց

պարտական չէր նոցա վիճակը շիտակ հանելու. մանաւանդ որ կարելի է թէ իրենց մէջ ուրիշ մեղապարտներ ալ շատ կային: Ուստի գովելի բան չէ, մանաւանդ թէ զգուշալի է ծանր նիւթերու մէջ վիճակի վրայ վստահանալը: — Ուրիշ բան է բոլորովին զբօսանքի համար եղած վիճակները, ինչպէս նաեւ այն ազգային անմեղ սովորութիւնը, որով շատ տեղ Համբարձման օրը բնտանիք եւ ազգականք մէկտեղ եկած՝ զբօսանքով ու զուարճութեամբ վիճակ կհանեն իրարու համար՝ մէկ մէկ խորհրդաւոր ու գեղեցիկ (երբեմն ալ անխորհուրդ ու անհամ) խօսքեր քննելով ամէն մէկ նիւթին համար որ սափորի մը մէջէ հանել կուտան:

Իսկ թէ հին ատենը վիճակ ինչպէս կձգէին՝ յայտնի չէ. կերելի թէ վիճակի համար որոշուած կոճերը կամ քարերը լաթի մը կամ սափորի մը մէջ ձգած կխառնէին, ու յետոյ կքաշէին կամ կհանէին, որոն *այո* կամ *ոչ* գրուած էր, կամ թէ ուրիշ նշաններ դրուած էին, անով կիմացուէր բնտրութիւնը:

Գամք այժմ երկրորդ խնդրոյն: Աքարին պատիժը որքան ալ չափազանց երեւի մեզի, այնպէս չէ. վասն զի Իսրայէլացիք այն ատենը այնպիսի վիճակի մէջ էին որ Աքարին տրուած սաստիկ պատիժներով միայն կրնային խելք սովրիլ՝ զգաստանալ, եւ երդման, ուխտի, անէծքի, նզովքի ծանր բաներ լինելը հասկընալ: Այսու ամենայնիւ եթէ Աքար մինակ ինքը լինէր յանցաւորը, յիրաւի կարելի էր չափազանց սաստիկ համարիլ նորա բնտանեացը տրուած պատիժը. բայց որովհետեւ նա զողջած բաները իւր վրանին մէջ թաղէր ու այնպէս պահէր էր, շատ հաւանական կերելի որ նորա որդիքն ու աղջիկներն ալ կամ գործակից եղեր էին իրեն, եւ կամ իմացեր էին ու ձայն չէին հանած:

Իսկ եթէ ըսէ մէկը թէ Աքարին մեղան թե՛ օգուտ ունեցաւ, ասոր պատասխան այս կուտան սուրբ Հարք թէ ուրիշ բան է մեղաց թողութիւնը բնորոշիլը, եւ ուրիշ բան է ապաշխարանաց քաւութիւնը գտնելը. ուստի Աքար եթէ սրտանց մեղայ ըսաւ, հաւանական է որ մեղքին թողութիւնը առաւ Աստուծմէ. բայց անոր ապաշխարանքը պէտք եղաւ որ այս աշխարհքս քաշէ այնպիսի չարաչար մահուամբ, այսինքն տնով տեղովը քարկոծուելով բոլոր ժողովրդէն:

Յետու Աստուծոյ հրամանաւր քաջաւերուած, հետն առաւ բոլոր պատերազմական մարդիկն որ 40 հազար էին, ու նորէն գնաց Գայի քաղաքին վրայ: Անոնցմէ 5 հազարը յուղարկեց զիշերով որ երթան քաղաքին ետեւի կողմը դարանի մտնեն. մէկ մասն ալ ուրիշ տեղ պահեց: Յետոյ ինքն զօրացը մէկ մասը եւ շատ ժողովուրդ հետն առած՝ քաղաքին վրայ գնաց: Գայիի թագաւորը զայն տեսնելուն պէս, զրեթէ բոլոր քաղաքացիներովը Յետուայ դէմ ելաւ. Յետու ձեւացուց թէ վախցաւ նոցա բազմութենէն, ու իսկոյն երեսը դարձուց՝ սկսաւ իրենցներովն հանդերձ դէպի անապատը փախչիլ. Գայեցիք ալ նոցա ետեւէն ընկած՝ կհալածէին ուրախութեամբ: Յետու բարձր տեղէ մը դարձաւ ու ձեռքի նիզակը դէպ իքաղաքին վրայ երկընցուց. դարան մտած զօրքերն ալ զայն տեսածնուն պէս ելան իրենց պահուելու տեղէն, վազեցին մտան քաղաքն ու բոլոր տրեւերուն կրակ տուին: Գայեցիները ետեւնին դառնան տեսնեն որ քաղաքին մուխը երկընքին երեսը բռներ է. շփոթեցան տազնապեցան, չէին գիտեր թէ ո՛ր փախչին: Յետու իսկոյն իւր ժողովրդովը ետ դարձաւ, սուկալի ջարդ մը տուաւ Գայեցուց, որ չորս կողմէն պաշարուած էին, այնպէս որ 13 հա-

զար ժողովրդէն մէկն ալ ողջ չմնաց: Գայիի
թագաւորը ողջ բռնեցին բերին Յեսուայ առ-
ջելը. եւ նա հրամայեց որ երկճիւղ փայտէ
կախեն զինքը մինչեւ իրիկուն. յետոյ փայ-

տէն վար իջեցուցին, փոսի մը մէջ ձգեցին
ու վրան քարեր նետելով մեծ բլուր մը ձե-
ւացուցին. իսկ Գայի քաղաքը հիմնայատակ
կործանեցին:

ԱՌԱԿ.

Է Ծ Ե Ի Գ Ե Ղ Ա Յ Ի .

Գեղացւոյն մէկը մէկ պարտէզ մ' ունէր,
Ձէր գիտեր ինչպէս պահէր պահպանէր
Անիրաւ ագռաւներէն
Ու սըրիկայ ճընճղուկներէն.
Էշ մը բռնեց,
Վարձը կըտրեց,
Դրբաւ զինքը պահպան իւր պարտէզին.
Շիտակն ըսեմ, խօսք չըկար խեղճ իշուկին.
Կըրծօն ուտել, գողնալ, զըրկել դուռ դըրացի,
Քաւ լիցի.
Տիրոջը մէկ տերեւի չափ տըւած չունէր նա վընաս.
Թռչուններուն բան կերցընէր ըսես՝ մեղքը կըմընաս.
Բայց արի տես որ գեղացին
Իւր պարտէզէն շահ չունեցաւ այն տարին.
Ինչո՞ւ ըսես նէ, մեր էշը
Ձըգիտնալով գործին աղէկն ու գէշը,
Թռչուններուն ետեւէն վազլըռտելով անդադար՝
Կոխկըռտեր էր պարտիզին ամէն բանը իշաբար,
Այնպէս որ չէր մընացեր ամենեւին բոյս դալար,
Ոչ կաղամբ եւ ոչ բանճար:
Մարդը տեսաւ որ զուրկ մընաց տարւոյն բոլոր արգիւնքէն,
Փայտը առաւ՝ ոխը հանեց տըխմար իշուն կըռնըկէն:
Դըրացիներն որ տեսան, ամէնքն ալ Օխ օխ ըսին,
Արժանի էր այդ էշը այդ ծեծին ու պատուհասին.
Նորա գործն էր այդպիսի մեծ պաշտօնը.
Նա բեռ կըրէ միայն տիրոջը տունը:
Բայց ես գիտէք ինչ կըսեմ, —
Եւ չըկարծէք թէ իշուկին տէր կ'ըլլեմ. —
Էշն յանցաւոր էր խօսք չըկայ,
Ուստի պատիժն ալ առաւ,
Բայց կարծեմ թէ յանցաւոր էր նաեւ նա
Որ պարտիզին պահպան էշ մը դըրաւ:

ՔՈՒԼՈՎ.